

Javni zdravstveni zavodi	Ekonomsko ogledalo	UMAR
	številka 2/2004	str. 20

Prihodki javnih zdravstvenih zavodov v letu 2002 ¹									
Viri prihodkov		Javni viri			Drugi (zasebni) viri				
	Št. jav. zavod.	Dejavnost javne službe						Tržna dejavnost	
		Skupaj prihodki v mio SIT	Prihodki iz sredstev javnih financ v mio SIT delež ² v %		Drugi prihodki za izvajanje javne službe v mio SIT delež ² v %		Prihodki od prodaje blaga in storitev na trgu v mio SIT delež ² v %		
Javni zdravst. zavodi	125	322,287	234,278	72.7	58,847	18.3	29,162	9.0	
- brez lekarn	101	249,854	199,037	79.7	35,113	14.1	15,703	6.3	
Zdravstveni domovi	59	64,854	50,056	77.2	7,687	11.9	7,111	11.0	
Bolnišnice ³	26	169,728	145,811	85.9	21,414	12.6	2,503	1.5	
ZZV ⁴	10	9,682	2,837	29.3	3,208	33.1	3,636	37.6	
Drugi ⁵	6	5,589	333	5.9	2,804	50.2	2,453	43.9	
Lekarne	24	72,433	35,241	48.7	23,734	32.8	13,459	18.6	

Vir podatkov: AJPES – Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka; preračuni UMAR.
Opombe: ¹V analizo so zajeti podatki vseh javnih zdravstvenih zavodov, ki so pravne osebe javnega prava in so v letnih poročilih za leto 2002 navedli šifro podskupine proračunskega uporabnika 3.2. iz Seznama neposrednih in posrednih uporabnikov proračunov, ki je bil objavljen kot priloga Pravilnika o določitvi neposrednih in posrednih uporabnikov državnega in občinskih proračunov (Ur.l.RS, št.46/03); ²v skupnih prihodkih; ³ vključno s Kliničnim centrom, Inšt. za rehabilit. In Onkol. inšt.; ⁴ZZV – Zavodi za zdravstveno varstvo; vključno z Inštitutom za varovanje zdravja, ki pa ima v primerjavi z drugimi ZZV v strukturi prihodkov bistveno manjši delež prihodkov od prodaje blaga in storitev na trgu; ⁵Drugi: Zavod RS za transfuzijsko med., Zavod RS za presaditve organov in tkiv (Slovenija – transplant), Skup. zdrav. zavodov (tri) in Mladin. klimatsko zdravilišče Rakitna.

V zbirki delovni zvezki UMAR bo marca izšel **nov delovni zvezek: Poslovanje in finančni viri javnih zavodov v letih 2001 in 2002**. Avtorica Eva Zver v prvem delu predstavi posebnosti v poslovanju, financiranju in računovodstvu javnih zavodov. V drugem delu in prilogi delovnega zvezka pa so predstavljeni finančni viri javnih zavodov in rezultati poslovanja v letih 2001 in 2002 po področjih javnih služb: izobraževanje in šport, zdravstvo, socialno varstvo, kultura in raziskovanje.

Zdravstvena dejavnost kot javna služba se izvaja v okviru mreže javne zdravstvene službe. Izvajalci javne zdravstvene službe nudijo državljanom storitve, zdravila in medicinsko tehnične pripomočke, ki jim jih kot pravice v okviru zdravstvenega varstva zagotavlja zakon. Pod enakimi pogoji lahko javno zdravstveno službo opravljajo javni zdravstveni zavodi ter druge pravne in fizične osebe na podlagi koncesije. Med izvajalci javne zdravstvene službe **prevladujejo javni zdravstveni zavodi**, sledijo zasebniki s koncesijo, nekaj je tudi gospodarskih družb in zasebnih zavodov s koncesijo.

V poročanju javnih zavodov in vodenju računovodstva so bile, po uveljavitvi novega zakona o javnih finančih in zakona o računovodstvu, vpeljane številne novosti, kar je odprlo nove možnosti na področju analiziranja poslovnih rezultatov in finančnih virov javnih zavodov (gl. EO 11/03:18,19).

Predstavljena **analiza** temelji na računovodskem izkazu prihodkov in odhodkov po načelu denarnega toka, v katerem morajo javni zdravstveni zavodi zelo podrobno razčleniti vse prihodke, ki jih prejmejo **iz javnih in iz drugih (predvsem zasebnih) virov**. V tem izkazu prikažejo ločeno: (1) prihodke za izvajanje javne službe in (2) prihodke od prodaje blaga in storitev na trgu; še dalje pa morajo prihodke za izvajanje javne službe ločiti na: (1a) prihodke iz sredstev javnih financ in (1b) druge (zasebne) prihodke za izvajanje dejavnosti javne službe (gl. EO 11/03:19). Prav slednje nam omogoča vpogled v razmerja med javnimi in zasebnimi viri pri financiranju javnih zdravstvenih zavodov, z vidika bodisi izvajanja vseh dejavnosti javnega zavoda (vključno s dejavnostjo prodaje blaga in storitev na trgu; gl. tabelo), ali z vidika izvajanja zgolj dejavnosti javne službe (gl. graf).

V zgornji tabeli so **za leto 2002** prikazani podatki za tri ključne vire prihodkov. **Prihodki iz sredstev javnih financ** so v skupnih prihodkih vseh javnih zdravstvenih zavodov predstavljali **72.7%**. V teh prihodkih iz sredstev javnih financ je znašal delež sredstev iz zdravstvene blaganje 90.5% (212 mrd SIT, kar je 60.7% vseh sredstev, s katerimi je v letu 2002 razpolagal ZZS), iz državnega proračuna 8.2%, iz občinskih proračunov 0.7% ter 0.6% iz drugih javnih skladov. Iz sredstev ZZS prejmejo javni zdravstveni zavodi plačilo za storitve in druge pravice zavarovancev iz obveznega zdravstvenega zavarovanja; iz državnega in občinskih proračunov pa se financirajo investicije in realizacija nacionalnih programov javnega zdravstva. Iz **drugih (zasebnih) virov za izvajanje dejavnosti javne službe** so javni zdravstveni zavodi v letu 2002 prejeli **18.3%** skupnih prihodkov. Ti prihodki so v največji meri realizirani iz sredstev prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj, zlasti z doplačili iz dopolnilnih zavarovanj, iz katerih se krije razliko med polno ceno zdravstvene storitve (oziroma zdravil in medicinsko tehničnih pripomočkov) in zneskom, ki ga krije obvezno zavarovanje (gl. EO 01/04:19). K drugim prihodkom za izvajanje javne službe spadajo tudi neposredna plačila prebivalcev za zdravstvene storitve oziroma za zdravila in za med. tehnične pripomočke, sredstva prejeta od dobrodelnih organizacij in donatorjev ter tudi sredstva prejeta od drugih javnih zavodov (teh prejmejo veliko ZZV, IVZ in "drugi"; glej tabelo) – torej vsi prihodki, ki jih javni

Javni zdravstveni zavodi

Ekonomsko ogledalo

UMAR

številka 2/2004

str. 21

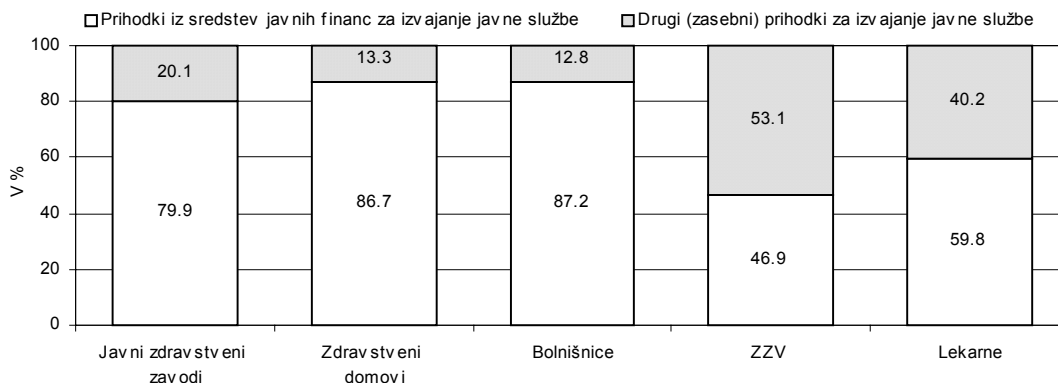
zdravstveni zavodi pridobijo za izvajanje storitev javne službe iz nejavnih, pretežno zasebnih virov. Ločeno od javnih in drugih prihodkov za izvajanje javne službe pa prikažejo javni zavodi še **prihodke iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu**. Ti prihodki so v letu 2002 dosegli **9.0%** vseh skupnih prihodkov javnih zdravstvenih zavodov. Če izzamemo lekarne je navedeni delež znašal 6.3%, s trgovsko dejavnostjo lekarn je namreč ustvarjenih več kot polovica (46.2%) vseh v javnih zdravstvenih zavodih ustvarjenih prihodkov od prodaje blaga in storitev na trgu. Opozorimo naj, da samo te prihodke lahko označimo za prihodke iz **tržne dejavnosti** javnih zavodov, kajti le cene za prodajo tega blaga in storitev, ki **ne spadajo v dejavnost javne službe**, se prosto oblikujejo na trgu in so torej tržne (ekonomske) cene (gl. EO 11/03:18). Vendar pa lahko iz tabele razberemo tudi, da imajo v strukturi svojih prihodkov relativno zelo velik delež tržnih prihodkov Zavodi za zdravstveno varstvo (ZZV). Ti javni zdravstveni zavodi, ki so ustanovljeni za izvajanje dejavnosti javne službe na področju javnega zdravja, so namreč v preteklih letih zelo povečali obseg tistih storitev, ki niso javna služba in lahko z njimi konkurirajo z drugimi ponudniki na trgu (na primer nekatere mikrobiološke in laboratorijske preiskave, svetovalne storitve, preiskave vode). Za ZZV bi bila glede na obseg tržnih prihodkov v prihodnosti verjetno smiselna reorganizacija in izvajanje dejavnosti javne službe na področju javnega zdravja v drugačni statusni obliki (javno podjetje, gospodarska družba) na podlagi koncesije.

V primerjavi s celotnimi **izdatki za zdravstvo v letu 2002**, ki so po izračunu UMAR dosegli 8.5% BDP, predstavljajo blizu **dve tretjini** (65.1%) sredstva, ki so jih za financiranje izvajanja dejavnosti javne službe prejeli javni zdravstveni zavodi. Približno **tretjino vseh izdatkov** za zdravstvo torej prejmejo drugi izvajalci zdravstvene dejavnosti (zasebnopravne osebe) in druge organizacije in upravljalci sistema zdravstvenega varstva. Pri tem smo v izračunu za javne zdravstvene zavode upoštevali samo prihodke za izvajanje dejavnosti javne službe (vsota prihodkov iz sredstev javnih financ in drugih virov za izvajanje javne službe, brez prihodkov iz tržne dejavnosti), ki so znašali skupno 293 mrd SIT ali 5.6% BDP. V celotnih izdatkih za zdravstvo pa so bila k javnim virom zajeta poleg vseh sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja (torej vseh sredstev ZZZS in ne le tistih, ki jih prejmejo javni zdravstveni zavodi), tudi vsa sredstva iz državnega in občinskih proračunov. Med zasebne vire pa so bila zajeta vsa sredstva prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj in neposredna plačila prebivalcev, ocenjena na podlagi ankete o porabi gospodinjstev. Za primerjavo naj navedemo še, da je bilo **razmerje** med celotnimi **javnimi in zasebnimi izdatki za zdravstvo** po izračunu UMAR v letu 2002 77.5 : 22.5. V javnih zdravstvenih zavodih je bilo doseženo razmerje med prejetimi prihodki iz javnih in drugih (pretežno zasebnih) virov za izvajanje dejavnosti javne službe 79.9 : 20.1 (gl. graf).

Izračun izdatkov za zdravstvo v Sloveniji še ni bil pripravljen na temelju sicer uveljavljene mednarodne klasifikacije izdatkov za zdravstvo po metodologiji OECD, ker pri nas mednarodni standard zbiranja podatkov o izdatkih zdravstva še ni vzpostavljen. Metodologija OECD zahteva, da se izdatki za zdravstvo prikazujejo tudi ločeno glede na vire financiranja, glede na dejavnosti zdravstvenega varstva in po izvajalcih zdravstvenega varstva na temelju sistema nacionalnih zdravstvenih računov. Podatki iz letnih poročil javnih zdravstvenih zavodov, na osnovi katerih smo pripravili prikazano analizo, so med pomembnejšimi elementi, ki bodo omogočali izgradnjo sistema nacionalnih zdravstvenih računov za Slovenijo.

V grafu so prikazana razmerja med javnimi in drugimi viri prihodkov za izvajanje **dejavnosti javne službe** v javnih zdravstvenih zavodih (iz analize so bili izločeni tisti prihodki javnih zdravstvenih zavodov, ki so bili ustvarjeni s prodajo blaga in storitev, ki ne spadajo v javno službo).

Graf: **Struktura prihodkov za izvajanje dejavnosti javne službe v javnih zdravstvenih zavodih, v%**

Vir podatkov: AJPES - Izkaz prihodkov in odhodkov določenih uporabnikov po načelu denarnega toka in lastni preračuni na osnovi podatkov AJPES. Opomba: glej opombo v tabeli.